

NAVIKE I INTERESI OSNOVNOŠKOLSKE DJECE ZA BAVLJENJE SPORTOVIMA NA SNIJEGU

Vjekoslav Cigrovski

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, vjekoslav.cigrovski@kif.hr

Bojan Matković

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, bmatkovic1@kif.hr

Nikola Prlenda

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, nikola.prlenda@kif.hr

Petra Pavlović

Wellness fitness klub „Virtus“, Zagreb, petra.pavlovic8@hotmail.com

Ivan Bon

Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, ivan.bon@kif.hr

Izvorni znanstveni rad

UVOD

Nedostatak kretanja kod osnovnoškolske djece najizraženiji je tijekom zimskih mjeseci, kada dani kraće traju i kada su hladniji klimatski uvjeti (Rausavljević i sur., 2012). Zbog toga im je potrebno ponuditi tjelesnu aktivnost koju je moguće realizirati u prirodnom okruženju i tijekom zime. Boravkom u planini, baveći se sportovima na snijegu, djeca aktivno provode zimske školske praznike, a tijekom cjelodnevnog druženja s vršnjacima dodatno se i socijaliziraju. Još jedna dobrobit odlaska djece na zimovanje očituje se u boravku izvan mjesta stanovanja, što između ostalog pozitivno utječe na samostalnost te na zdravlje općenito (Pišot i Videmšek, 2004). Zanimanje osnovnoškolske djece za alpsko skijanje, skijaško trčanje ili daskanje na snijegu ovisi o više čimbenika (Cigrovski, Prlenda i Kostanić, 2010). Stav djeteta prije početka učenja sportova na snijegu izuzetno je važan jer direktno utječe na motiv odlaska na zimovanje. Stav se formira u procesu socijalizacije, a kakav će on biti, najviše ovisi o informacijama kojima je osoba izložena (Vlašić, 2010). Zbog toga bi kineziolozi u svojim radnim sredinama trebali poticati djecu i omogućiti im organizirani odlazak na zimovanje, jer će tako upoznati i naučiti osnove pojedinih sportova na snijegu. Djeca koja pokazuju dodatni interes mogu se dalje sustavno baviti sportovima na snijegu.

Djeca čije je iskustvo tijekom zimovanja bilo pozitivno, mogu razviti pozitivan stav prema sportovima na snijegu. Važan čimbenik za odluku o bavljenju sportovima na snijegu financijske su mogućnosti roditelja. U Hrvatskoj su u većini slučajeva ponude za sedmodnevni odlazak u neki skijaški centar financijski zahtjevne za velik dio populacije. Naime, kako bi se djeca mogla baviti sportovima na snijegu, u ponudu je minimalno potrebno uključiti: prijevoz do skijaškog centra, smještaj i hranu, kartu za žičare i vučnice, mogućnost iznajmljivanja opreme za sportove na snijegu te školu sportova na snijegu.

Dodatni problem je što su postojeći skijaški centri u Hrvatskoj skromni i trenutno ne mogu pružiti sve što je potrebno za bavljenje sportovima na snijegu (Matković i Cigrovski, 2004). Premda se u zadnje vrijeme ulaže u skijaške centre u Hrvatskoj, još uvijek postojeći centri svojom ponudom i mogućnostima zaostaju za onima u alpskim zemljama. Kada bi naši skijaški centri bili na razini centara u alpskim zemljama, sigurno bi se povećao broj djece koja bi se bavila sportovima na snijegu. Cilj je ovog istraživanja utvrditi interes te navike osnovnoškolske djece prema bavljenju sportovima na snijegu.

METODE ISTRAŽIVANJA

Ispitanici. Uzorak ispitanika sastavljen je od 302 učenika osnovnih škola (164 djevojčice i 138 dječaka; prosječne dobi 13,83 godina) iz različitih sredina (Brestovec Orehovički, Zabok te Zagreb). Prije provođenja samog istraživanja svaki je ispitanik bio informiran i upoznat sa svrhom istraživanja. Isto tako, istraživanje su odobrili svi ravnatelji i svi profesori tjelesne i zdravstvene kulture u školama u kojima se provodilo.

Varijable. Korišten je anketni upitnik radi utvrđivanja interesa i navika osnovnoškolske djece za bavljenje sportovima na snijegu. Upitnik se sastojao od osam pitanja i deset tvrdnji. U prvom dijelu, ispitanici su odgovarali na pitanja koja se odnose na dosadašnje iskustvo sa sportovima na snijegu. U drugom dijelu ispitanicima su prezentirane tvrdnje o statusu sportova na snijegu, njihovom utjecaju na zdravlje te popularnosti u društvu i medijima. Svaku tvrdnju ispitanici su ocjenjivali u skladu sa svojim stavovima i razmišljanjima ocjenama od 1 do 5, gdje jedan predstavlja „uopće se ne slažem“, a pet znači „u potpunosti se slažem“.

Protokol istraživanja. Anketa je provedena u tri različite škole iz tri različite sredine (selo, manji grad, veliki grad) neposredno prije nastave tjelesne i zdravstvene kulture. Ispitanicima je sistematiziranim postupkom objašnjena svrha anketnog upitnika, kao i činjenica da je upitnik anoniman.

Statistika. Prikupljeni podaci obrađeni uz statističkim paketom Statistica 12,0. Izračunati su osnovni deskriptivni statistički pokazatelji odgovora na upitnik. Zatim su izračunati postoci i frekvencije odgovora ispitanika na pitanja vezana uz iskustva sa sportovima na snijegu. Pouzdanost, kao metrijska karakteristika upitnika, ispitana je internom konzistencijom. Statistički značajnim smatrali su se rezultati pri $p < 0.5$.

REZULTATI

Temeljem dobivenih rezultata na uzorku od 302 učenika utvrđeno je da se njih 46,4% bavi sportom. Zabrinjavajuće je da se 53,6% testiranih učenika osnovnoškolske dobi uopće ne bavi nikakvim sportom u slobodno vrijeme.

Iz dobivenih rezultata moguće je utvrditi razliku između dječaka (58,0%) i djevojčica (36,6%) u sustavnom treniranju nekog sporta. Uzimajući u obzir sredinu iz koje dolaze ispitanici, rezultati su pokazali kako nema velike razlike u bavljenju sportom djece koja dolaze iz velikog (58,4%) i manjeg grada (52,3%), dok je zabrinjavajuće nizak postotak dobiven kod djece koje dolaze sa sela (14,3%).

Od ukupnog broja ispitane djece, 59,6% je potvrdilo kako voli sportove na snijegu. Analiza je pokazala pozitivne postotke kod dječaka (55,8%) i djevojčica (62,8%) te bez većih razlika između različitih sredina (veliki grad 66,3%, mali grad 55,6%, selo 58,7%). Na pitanje o skupoći ponuda za odlazak na zimovanje, potvrdno je odgovorilo 53,3%. Ako se pogledaju pojedinačni rezultati, nema velikih razlika u odgovorima dječaka (47,1%) i djevojčica (58,5%) ni razlike u odgovorima učenika različitih sredina (veliki grad 51,7%, mali grad 54,3%, selo 52,4%).

Najveće razlike u postocima utvrđene su u odgovorima na pitanje o sustavnosti odlaska na zimovanje. Samo je 31,1% učenika odgovorio potvrdno. Između učenica (30,5%) i učenika (31,9%) koji odlaze na zimovanje utvrđena je najmanja razlika od samo 1,4%. Kada se rezultati analiziraju prema sredini iz koje ispitanici dolaze, pojavljuju se velike razlike. U velikom gradu 50,6%, u malom gradu 29,8%, dok sa sela 6,3% učenika prakticira odlazak na zimovanje.

U tablici 1. prikazani su rezultati frekvencija testiranih tvrdnji o statusu sportova na snijegu, njihovom utjecaju na zdravlje te popularnosti u društvu i medijima.

Tablica 1. Prikaz dijela upitnika o sportovima na snijegu s frekvencijom odgovora

	1	2	3	4	5
Bavljenje sportovima na snijegu je najzdraviji oblik sportske aktivnosti koja se može provoditi tijekom zimovanja?	3,3	8,9	28,5	36,1	23,2
Zimovanje/skijanje je primjereno svim dobnim skupinama.	3,0	10,9	17,9	29,8	38,4
Zimovanje/skijanje bi bilo odlična izvannastavna aktivnost.	5,6	11,3	27,2	25,2	30,8
Bilo kojim sportom na snijegu bi se sigurno bavio/la kada bih znao/la njegov utjecaj na svoje zdravlje.	7,3	13,2	27,5	31,5	20,5
Zimovanje/skijanje je dosadno i monotono.	42,7	25,2	20,5	5,6	6,0
U Hrvatskoj nema mogućnosti za bavljenjem sportovima na snijegu.	28,8	26,8	25,2	12,6	6,6
Sportove na snijegu bi trebalo popularizirati putem medija.	6,0	8,3	43,0	28,8	13,6
Natjecanja u sportovima na snijegu izrazito su zanimljiva za gledanje putem TV-a.	6,3	12,3	34,4	24,2	22,8
Sportovi na snijegu su dosta opasni i skloniji ozljedama od bilo kojeg drugog sporta.	7,3	19,9	30,5	30,5	11,9
Bilo kojim sportom na snijegu aktiviramo više mišićnih skupina nego bavljenjem sa nekim drugima sportovima	7,6	14,9	36,4	27,2	13,9

* 1= uopće se ne slažem; 2= ne slažem se; 3= svejedno mi je; 4= slažem se; 5= u potpunosti

Vezano uz dio upitnika koji se sastojao od deset tvrdnji, na koje su ispitanici davali odgovore u rasponu od uopće se ne slažem (1) do u potpunosti se slažem (5), vidljivo je kako većina učenika smatra da je bavljenje sportovima na snijegu najkorisniji oblik tjelesne aktivnosti koja se može provoditi tijekom zimskih mjeseci. Velik broj učenika zna kako postoji pozitivan utjecaj zimovanja na zdravlje te prepoznaje sportove na snijegu kao odličnu izvannastavnu tjelesnu aktivnost. Sportove na snijegu testirani učenici ne smatraju dosadnima i monotonima, nego naprotiv, izrazito zanimljivima, ali isto tako ne pokazuju interes za popularizacijom sportova na snijegu putem medija. Iako je činjenica da su skijaški centri u Hrvatskoj skromni, većina učenika ima suprotno mišljenje te smatra kako u Hrvatskoj postoje dobre mogućnosti za bavljenje sportovima na snijegu.

RASPRAVA I ZAKLJUČAK

Provedenim istraživanjem željele su se utvrditi navike i zainteresiranost osnovnoškolske djece različitih sredina za sportove na snijegu. Istraživanje je provedeno u velikom i malom gradu te na selu kako bi se utvrdilo utječe li mjesto stanovanja na stav, opću informiranost te naviku bavljenja sportovima na snijegu.

Dobiveni rezultati pokazali su kako samo 6,3% djece sa sela, odnosno ukupno 31,1% djece sustavno odlazi na zimovanje, iako pokazuju velik interes za bavljenje

sportovima na snijegu. Najznačajnija prepreka za odlazak na zimovanje financijske je prirode, ali i dostupnost te opća informiranost djece sa sela, zbog čega su sportovi na snijegu popularniji u gradskim sredinama. Na osnovi dobivenih rezultata moguće je zaključiti kako bi kineziolozi koji s osnovnoškolskom djecom svakodnevno rade morali animirati i omogućiti djeci sve potrebne informacije i logistiku oko organizacije i provedbe zimovanja. No, osim neophodnih informacija, zainteresiranoj djeci potrebna je i financijska pomoć. U rješavanje tog problema trebale bi se uključiti lokalne zajednice, odnosno seoska i gradska uprava. Kroz različite projekte financijski bi se moglo pomoći djeci slabijeg imovinskog statusa, kako bi i ona imala priliku otići na zimovanje. Takav primjer je grad Jastrebarsko, u kojem grad djeci sufinancira bavljenje sportovima na snijegu i ledu tijekom zimskih mjeseci (Varadi, 2016).

Usprkos trenutno slabijoj ekonomskoj situaciji u Hrvatskoj, učenici osnovnih škola svih promatranih sredina smatraju kako su sportovi na snijegu i odlazak na zimovanje zanimljivi i njima interesantni. Ako dobivene rezultate ovog istraživanja usporedimo s rezultatima istraživanja iz 2008. godine (Cigrovski, Matković i Matković, 2008), moguće je konstatirati kako učenici osnovnih i srednjih škola imaju suprotna mišljenja u pogledu sportova na snijegu. Naime, učenici srednjih škola smatraju skijaško trčanje, kao jedan od sportova na snijegu, izrazito dosadnim i monotonim, dok učenici osnovnih škola sportove na snijegu općenito smatraju zanimljivima i atraktivnima. Utvrđeni različiti stavovi prema sportovima na snijegu između učenika osnovnih i srednjih škola vjerojatno su rezultat interesnih područja koja se vežu uz određenu životnu dob. Sukladno tome moguće je zaključiti kako se interes za tjelesne aktivnosti kod djece i mladih mijenja s godinama.

Mediji, osobito elektronski, imaju veliki utjecaj na popularnost određenog sporta kod djece te utječu na formiranje njihovih stavova o određenom sportu (Bartoš, 2012). Rezultati ovog istraživanja pokazali su kako učenici osnovnih škola ne pokazuju interes za praćenje sportova na snijegu putem medija te su indiferentni glede popularizacije sportova na snijegu putem medija. Razlog njihove nezainteresiranosti može biti oskudna zastupljenost sportova na snijegu u našim medijima.

Istraživanje je pokazalo kako djeca osnovnoškolske dobi nisu u potpunosti svjesna povezanosti tjelesne aktivnosti na snijegu i zdravlja. Isto tako, kada je u pitanju svijest učenika o mogućim opasnostima i ozljedama prilikom bavljenja sportovima na snijegu, kao i njihovog utjecaja na mišićne skupine, učenici su u najvećem broju indiferentni prilikom ocjenjivanja tvrdnji. Razlog takvih frekvencija moguće je pripisati činjenici da je istraživanje provedeno na zdravoj djeci, koja su u pravilu neopterećena opasnostima i ozljedama.

Na kraju je potrebno istaknuti kako je istraživanje provedeno u kontinentalnom dijelu Hrvatske gdje ljudi tradicionalno odlaze na zimovanje. Svakako bi bilo interesantno isto istraživanje provesti i u drugim hrvatskim sredinama, gdje postoji

kultura odlaska na zimovanje, kao što su: gradovi u Istri, zatim Rijeka i Gorski kotar te mjesta i gradovi na sjeveru poput Varaždina i Čakovca. Konačno, rezultati ovog istraživanje trebali bi pomoći svima onima koji su uključeni u organizaciju i provedbu zimovanja osnovnoškolske djece.

LITERATURA

1. Bartoš, A. (2012). Značaj i utjecaj elektronskih medija na popularizaciju sporta. *Media, Culture and Public Relations*, 3(2), 158-166.
2. Cigrovski, V., Matković, B. i Matković, R.B. (2008). Skijaško trčanje kao rekreacijska aktivnost mladih na zimovanju. *Hrvatski športskomedicinski vjesnik*, 23(2), 88-92.
3. Cigrovski, V., Radman, I., & Novak, D. (2013). Influence of basic ski-school in building attitudes toward alpine skiing as a leisure time recreational activity. *International Leisure Review*, 2(2), 177-193.
4. Cigrovski, V., Prlenda, N. i Kostanić, D. (2010). Interes i stavovi učenika osnovnih škola prema zimovanju. U V Findak (ur.), *Zbornik radova*, 19. ljetna škola kineziologa Hrvatske, Poreč, 22.-26.6.2010. (str. 419-423). Zagreb: Hrvatski kineziološki savez.
5. Matković, B. i Cigrovski, V. (2004). Razvoj skijaških centara u Hrvatskoj. U M. Bartoluci (ur.), *Zbornik radova Menadžment u sportu i turizmu* (str. 36-41). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Pišot, R. i Videmšek, M. (2004). *Smučanje je igra*. Ljubljana: Združenje učiteljev in trenerjev smučanja Slovenije.
7. Rausavljević, N., Videmšek, M. i Pišot, R. (2012). *Igrom do prvih koraka na snijegu*. Zagreb: Hrvatska olimpijska akademija.
8. Varadi, N. (2016). *Analiza programa zimske igraonice u gradu Jastrebarsko od 2003. do 2015. godine*. (Diplomski rad). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
9. Vlašić, J. (2010). *Razlike između studentica i studenata u plesnoj uspješnosti i stavovima prema plesu*. (Doktorski rad). Zagreb: Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu.